

Austatud lugeja!

6. juunil 2001 võttis Riigikogu vastu karistusseadustiku. Tee, mille algus jääb enam kui kümnekonna aasta taha, on lõpule jõudnud. Esimesed plaane alustada uue kriminaalkodeksi eelnõu väljatöötamist peeti juba 1980. aastate lõpus ning seda eelkõige Läti ja Leedu kolleegidega. Kontaktid nendega on küll säilinud siiani, kuid arusaamad sellest, milline peab olema üks õige kriminaalkodeks, on vahepeal tohutult muutunud ning kujunenud vägagi erinevaks. Julgen väita, et meie karistusseadustik on valinud kõige radikaalsema variandi ning üritanud luua senikehtivaga võrreldes midagi põhimõttelist uut. See ei tähenda mõistagi seda, et kõik olulised karistusõiguslikud lahendused oleksid kohapeal välja mõeldud. Õigusteadus ei oleks teadus ning Eesti karistusõigusreform ei rajaneks teaduslikul alusel, kui väljatöötatud lahenduste taga ei oleks Euroopa erinevates riikides läbiuuritud ja kasutusel olevaid lahendusi.

Kas see tähendab võõraste mudelite kasutuselevõttu? Näiteks kolmeastmeline deliktstruktuur on meile tõepoolest võõras, oleme harjunud nõukogude ja Vene karistusõiguses kasutuseloleva neljastastmeline üldkoosseisu mudeliga. Kas pidada seda omaks? Vabatahtlik loobumine süüteo katse lõpuleviimisest on meil paigutatud süüd käsitlevasse normistikku. Sellega oleme järginud Euroopa uuemaid karistusõigusteaduslikke lahendusi. Ehk oleks targem olnud üritada välja töötada mõni üdini originaalne, ürgsoomeugrilik regulatsioon?

Ei ole muidugi saladus, et paljudel juhtudel on tõepoolest kasutatud eeskujusid, eelkõige Saksa ja Prantsuse karistusõigust. Süüteomõiste deliktstruktuuri tähenduses rajaneb paljuski Saksa karistusõigusdogmaatikale, mis on kindlasti maailma parim ning ilmselt ka kõige keerulisem. Mõttekas on üle võtta sakslaste kogemus kasutada täpseid mõisteid ning töötada nendega süsteemselt, jättes samal ajal kõrvale eluvõõrad pisiküsimustesse takerduvad nikerdused probleemide äärealadel.

Tööd ette võttes ei pea üks tõsine töömees silmas võimalust asi kuidagi kaelast ära saada, olgu tulemus pealegi kesisevõitu. Kas püüdlus teha maailma parimale dogmaatikale toetuv seadustik on tõepoolest liigne luksus? Et tervet rehkendust nagunii ei jõua ära teha, saame ehk kuidagi poolegagi hakkama? Sellega rahuldumine oleks olnud vaesustunnistuse väljakirjutamine mitte ainult Eesti karistusõigusteadusele, vaid meie õigusteadusele ja õiguslikule mõtlemisele üldse. Kasutan siinjuures ühtlasi juhust ja õnnitlen naabrimehi, tsiviliste võlaõigusseaduse vastuvõtmise puhul. Olen täiesti kindel, et ka nemad mõtlevad oma reformist, aga ka kogu Eesti õigusreformist samamoodi.

Eelnõu ühe autorina ei taha ma sugugi ega tohigi toimetaja veergu ära kasutades hakata karistusseadustikku arutult kiitma. Küllap on seal asju, mida tulnuks paremini või teisiti teha. Praktika toob halastamatult välja lüngad ja ebaõiged lahendused. Selles mõttes võib öelda, et reform alles algab. Enam ei ole mõtet jaguneda eelnõu pooldajateks ja vastasteks, loodetavasti ei ole enam ka tõsist vastasseisu. On elluviidavad seadused, töö Eesti õiguskorra arendamisel.

Hiina vanasõna ütleb: teest saab võitu käies. Karistusseadustik ei ole küll veel jõustunud, kuid tegelikult oleme me ju asunud juba teele. Ühiselt.

Jaan Sootak

